

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 283/03-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. decembra 2003 predbežne prerokoval sťažnosť J. B., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. V. D., Advokátska kancelária, B., pre namietané porušenie jeho základných práv zaručených v čl. 39, čl. 40 a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 S 170/02-15 z 22. januára 2003, ako aj rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 So 57/03-33 z 30. júla 2003 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. novembra 2003 doručená sťažnosť J. B., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. V. D., Advokátska kancelária, B.. Uvedená sťažnosť z 3. novembra 2003 bola ústavnému súdu zaslaná 4. novembra 2003. Na základe výzvy ústavného súdu z 18. novembra 2003 ju sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne doplnil podaním z 2. decembra 2003 doručeným ústavnému súdu 8. decembra 2003.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že Sociálna poisťovňa svojím rozhodnutím č. 540 320 4026 zo 14. mája 2002 zamietla jeho žiadosť o priznanie invalidného dôchodku podľa zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov.

Sťažovateľ sa návrhom zo 7. júna 2002 domáhal preskúmania uvedeného rozhodnutia na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) dôvodiac: *„Môj doterajší chorobný dlhodobo pretrvávajúci stav zvýšenej nepravidelnej únavy, bolesti svalov a kĺbov a potenia sa nezmenil a nenastali počas mojej liečby žiadne zmeny ani úľavy. Neustále sa meniaci zdravotný stav je najčastejšou príčinou aj môjho nástupu do zamestnania a zotrvania v ňom. Odporúčam preto hlbšie prehodnotenie môjho dlhodobo trvajúceho zdravotného stavu s možnosťou zaradenia aspoň do čiastočnej invalidity.“*

Krajský súd však rozsudkom č. k. 18 S 170/02-15 z 22. januára 2003 rozhodnutie Sociálnej poisťovne č. 540 320 4026 zo 14. mája 2002 potvrdil (§ 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku; ďalej len „OSP“).

Sťažovateľ napadol rozsudok krajského súdu odvolaním z 18. februára 2003, v ktorom uviedol, že krajský súd *„neprihliadol ku skutočnostiam a dôkazom, ktoré som uvádzal“*, v dôsledku čoho nezistil úplne skutkový stav a rozhodol nesprávne. Uviedol tiež, že jeho zdravotné ťažkosti naďalej pretrvávajú, a poukázal na zdravotnú dokumentáciu pripojenú k žiadosti o priznanie invalidného dôchodku. Poznamenal, že posudky posudkovej komisie Sociálnej poisťovne, z ktorých krajský súd vychádzal, považuje za *„neúplné, nedostatočné, pričom s obsahom posudku zo dňa 10. 12. 2002 som nebol vôbec oboznámený“*. Krajský súd sa navyše nevysporiadal ani s *„odporúčaním odborného lekára ohľadne priznania mojej invalidity“*.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom č. k. 1 So 57/03 – 33 z 30. júla 2003 potvrdil napadnutý rozsudok krajského súdu. Oba rozsudky nadobudli právoplatnosť 5. septembra 2003.

Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti namietal, že najvyšší súd potvrdil rozhodnutie krajského súdu napriek spochybneniu jeho správnosti, pričom neprihliadol ku „skutočnostiam a dôkazom“ uvedeným v odvolaní. Najvyšší súd tak nezistil úplne skutkový stav, v dôsledku čoho rozhodol predčasne a nesprávne, čím porušil základné práva a slobody sťažovateľa.

Sťažovateľ poukázal na to, že ako dôkazy predložil v konaní svoju zdravotnú dokumentáciu – „zdravotné záznamy k žiadosti o invalidný dôchodok a nálezy vykonané odbornými lekármi“.

Podľa sťažovateľa sa krajský súd ani najvyšší súd dostatočne nezaoberali opodstatnenosťou jeho námietok. Sťažovateľ zdôraznil, že jeho zdravotné ťažkosti naďalej pretrvávajú a jeho zdravotný stav sa nezlepšuje aj napriek „naďalej trvajúcej neustálej liečbe s rôznymi kombináciami podávaných liekov“, čo nakoniec uviedol aj v konaní pred oboma označenými súdmi.

Oba súdy sa však uspokojili iba s posudkami posudkovej komisie Sociálnej poisťovne, ktoré sťažovateľ považuje za „neúplné a nedostatočné“, pričom s obsahom posudku z 10. decembra 2002 nebol vôbec oboznámený.

Krajský súd a najvyšší súd sa podľa sťažovateľa nevysporiadali s odporúčaním jeho odborného lekára ohľadne „priznania invalidity“.

Oba súdy mali podľa sťažovateľa v zmysle čl. 46 ústavy preskúmať zákonnosť rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. 540 320 4026 zo 14. mája 2002 na základe dôkazov, ktoré im boli predložené, a v prípade pochybností, ktoré sťažovateľ (ako uvádza) „stále predkladal“, mali doplniť dokazovanie.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol: „Základné práva J. B. podľa

čl. 39, 40 a 46 Ústavy SR rozsudkami Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 S 170/02 – 15 a Najvyššieho súdu SR v Bratislave č. k. I So 57/03 boli porušené.

J. B. sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 1.597 320,- Sk, ktoré mu je Najvyšší súd SR povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Najvyšší súd SR je povinný nahradiť J. B. trovy právneho zastúpenia do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia do rúk advokátky JUDr. V. D., vo výške 41 246,- Sk.“

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd (čl. 46 ods. 2 ústavy).

Podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

Podľa čl. 39 ods. 1 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

Podľa čl. 40 ústavy každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

Domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú (čl. 51 ods. 1 ústavy).

Sťažovateľ namietal v konaní pred ústavným súdom porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 39, čl. 40 a čl. 46 ústavy, ku ktorému malo dôjsť rozsudkom krajského súdu č. k. 18 S 170/02-15 z 22. januára 2003, ako aj rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 1 So 57/03 – 33 z 30. júla 2003.

Podstatou sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ústavy, v dôsledku ktorého malo dôjsť k zásahu aj do ďalších jeho základných práv a slobôd.

Z argumentácie, ktorou sťažovateľ svoju sťažnosť odôvodnil, vyplýva, že porušenie svojho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy a v dôsledku toho aj zásah do základného práva na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu v zmysle čl. 39 ústavy a zásah do základného práva na ochranu zdravia v zmysle čl. 40 ústavy vidí predovšetkým v nedostatočnom zistení skutkového stavu a vyvodení nesprávnych právnych záverov oboma označenými súdmi v predmetnej veci.

Podľa judikatúry ústavného súdu právo na súdnu ochranu zaručuje každému právo na prístup k súdu, ako aj konkrétne procesné garancie v konaní pred ním (I. ÚS 26/94). Práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy sa možno domáhať v medziach a za podmienok ustanovených vykonávacími zákonmi (II. ÚS 1/95).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Z rozsudku krajského súdu č. k. 18 S 170/02-15 z 22. januára 2003 vyplýva, že krajský súd preskúmal podľa § 250 a nasl. OSP napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne zo 14. mája 2002, pričom vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov konania (sťažovateľa a orgánu Sociálnej poisťovne, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal), ako aj posudkom

posudkovej komisie Sociálnej poisťovne z 22. apríla 2002, posudkom odvolacej posudkovej komisie č. II Sociálnej poisťovne z 3. septembra 2002 a z 10. decembra 2002, obsahom celého posudkového spisu a zistil, „že pre polymorfné ťažkosti bol navrhovateľ vyšetrený psychiatrom, ktorý zisťuje somatiformnú depresívnu poruchu a špecifickú poruchu osobnosti, ktorá nepodmieňuje žiadny stupeň invalidity. Recidivujúce bolesti krčnej a driekovej časti chrbtice sú na podklade funkčných a degeneratívnych zmien. Navrhovateľ je nadmernej výživy, reflexy a svalový tonus sú živé, symetrické, ľahko napriamená krčná chrbtica bez obmedzenia pohybov, tak isto Th a LS úsek sa dobre rozvíja a nie je prítomný spazmus svalov. Zdravotný stav nepodmieňuje žiadny stupeň invalidity, je potrebná redukcia nadváhy“.

Krajský súd poukázal na to, že posudky posudkových komisií Sociálnej poisťovne boli vypracované na základe zdravotnej dokumentácie sťažovateľa, ktorý pri výsluchu neuviedol žiadne nové skutočnosti spochybňujúce závery v nich uvedené. Krajský súd považoval naopak závery uvedených posudkov za presvedčivé a náležité zdôvodnené, pričom nezistil rozpor medzi „ich závermi a zisteným skutočným stavom“.

Vychádzajúc z uvedeného mal krajský súd za preukázané, že sťažovateľ trpí na somatiformnú depresívnu poruchu a špecifickú poruchu osobnosti a recidivujúce bolesti krčnej a driekovej časti chrbtice v dôsledku funkčných a degeneratívnych zmien, no napriek tomu nespĺňa zákonné podmienky v zmysle § 29 ods. 3 a § 37 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov na priznanie invalidného alebo čiastočne invalidného dôchodku.

Najvyšší súd vo svojom rozsudku č. k. 1 So 57/03-33 z 30. júla 2003 okrem iného uviedol: „(...) zhodné závery posudkových komisií, ktoré preskúmali zdravotný stav navrhovateľa, považuje odvolací súd za dostatočne podložené odbornými vyšetreniami a nálezmi, bez nejasností a vnútorných rozporov. Navrhovateľ ani v odvolacom konaní nepredložil dôkazy, ktoré by tieto posudky spochybnili alebo ktoré by potvrdili iný rozsah zdravotného poškodenia, než bol posudkami ustálený. Pokiaľ k odvolaniu pripojil niektoré aktuálne doklady o jeho zdravotnom stave (výsledky z kontrolných prehliadok na

neurologickej ambulancii 13. februára 2003, 12. marca 2003 a 30. júna 2003, správu ošetrojúceho lekára zo 14. marca 2003 odporúčajúcu jeho hospitalizáciu, predbežnú prepúšťáciu správu Pinelovej nemocnice v Pezinku o navrhovateľovej hospitalizácii od 18. marca 2003 do 6. júna 2003 a potvrdenie o jeho dočasnej pracovnej neschopnosti), ide o dôkazy, ktoré potvrdzujú len existenciu jeho zdravotných ťažkostí, nie však pokles jeho pracovného potenciálu na právne významný stupeň. Nedokazujú ani, že posudkové komisie nesprávne alebo neúplne zistili a vyhodnotili jeho zdravotný stav. Na navrhovateľom v odvolaní uvádzaný stav zvýšenej únavy, bolestivosti svalov a kĺbov, potenie a problémy alergologickej povahy bolo už v konaní prihliadnuté a posudkové komisie sociálneho zabezpečenia nevyvodili z týchto ťažkostí záver o invalidite alebo čiastočnej invalidite navrhovateľa.

Odvolací súd považuje za sčasti opodstatnenú námietku navrhovateľa, že posudkové komisie sa v posudkoch osobitne nezaoberali nálezom odborného lekára, ktorý ho odporučil „ponechať v invalidite“ (navrhovateľ mal zrejme na mysli správu neurologičky MUDr. M. D. z 27. marca 2002). Za situácie, že všetky posudkové komisie sociálneho zabezpečenia dospeli pri vyšetrení zdravotného stavu navrhovateľa k rovnakým zisteniam a posudkovým záverom a predmetné odporúčanie menovanej lekárky je ojedinelé a bližšie nevysvetlené, nepovažoval odvolací súd uvedený nedostatok v postupe posudkových komisií za vadu takého významu a dôsledkov, ktorá by spochybňovala správnosť a jednoznačnosť zaujatých posudkových záverov. (...)

So zreteľom na vyššie uvedené dôvody sa odvolací súd stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, že navrhovateľ nesplnil zdravotnú podmienku pre invalidný dôchodok alebo pre čiastočný invalidný dôchodok, preto napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny podľa § 219 O. S. P. “

Z rozhodnutí oboch súdov je podľa názoru ústavného súdu zjavné, že tieto sa zaoberali námietkami a argumentáciou sťažovateľa ako v prvostupňovom, tak aj v odvolacom konaní.

Podľa § 132 OSP dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu č. k. 18 S 170/02-15 z 22. januára 2003, ako aj s obsahom rozsudku najvyššieho súdu č. k. 1 So 57/03-33 z 30. júla 2003 dospel ústavný súd k záveru, že oba súdy svoje rozhodnutia náležite odôvodnili. Súd prvého stupňa uviedol, ktoré skutočnosti považoval na základe vykonaného dokazovania za preukázané, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval, ako aj ustanovenia príslušných právnych predpisov, podľa ktorých zistený skutkový stav posúdil. Odvolací súd sa so skutkovými aj právnymi závermi prvostupňového súdu stotožnil.

Podľa právneho názoru ústavného súdu princíp voľného hodnotenia dôkazov zakotvený v zákonnej právnej úprave konania pred súdmi, ktorá ustanovuje podmienky uplatňovania základného práva na súdnu ochranu, v spojení so zásadami spravodlivého procesu a zásadou spravodlivého rozhodnutia veci umožňuje sudcovi vykonať len tie dôkazy, ktoré podľa jeho uváženia k takémuto rozhodnutiu vedú (obdobne napr. II. ÚS 84/02). Inak povedané, súd nemá povinnosť vykonať všetky navrhované dôkazy, pokiaľ tým neporuší zásady spravodlivého procesu (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) a po starostlivom zvážení „všetkého, čo vyšlo za konania najavo“, vrátane skutočností uvádzaných účastníkmi konania dospeje k záveru, že ďalšie dokazovanie už pre náležité zistenie skutkového stavu a následné zákonné a spravodlivé rozhodnutie vo veci nie je potrebné.

V tomto smere sa oba označené súdy, najmä však najvyšší súd, dostatočne vysporiadali s otázkou ďalšieho doplnenia dokazovania (predovšetkým pokiaľ ide o prípadné ďalšie znalecké dokazovanie), pričom sťažovateľ v sťažnosti neuviedol také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že ich postup bol ústavne neakceptovateľný.

S ohľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že z predloženej sťažnosti ani z k nej pripojených napadnutých rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu nevyplýva nič, čo by svedčilo o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti záverov vyvođených označenými všeobecnými súdmi a v súvislosti s tým o možnosti porušenia sťažovateľom označeného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy a v nadväznosti na to aj prípadného porušenia ďalších jeho základných práv alebo slobôd. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2003